1945 оной мартын 24
СУББОТО
№ 57 (4693)
Сэн 20 мун.

Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй ОБКОМОЙ ба УЛАН-УДЫН ГК-гэй болон БМАССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ОРГАН

Верховно Главнокомандалагшын

ПРИКАЗ

1-дэхи Украинска фронтын сэрэгүүдые командалагша Советскэ Союзай Маршал КОНЕВТО

Фронтын штабай начальник Армиин генерал СОКОЛОВСКИДО

1-дэхи УКРАИНСКА фронтын сэрэгүүд ОП-ЬН городһоо баруугаар ба урдуур дайсанай аалгын газарые һэтэ сохижо, зүг бүхэндөө 40 метр урагшаа дабшажа, НОЙШТАДТ городой овдо нииләэд, ОППЕЛЬНЬЭЭ баруун-урдуур цкэ сэрэгүүдэй бүлэгые хүреэлһэн ба бута ен һалгааһан байна.

Байлдаанuудайнгаа эсэстэ тус фронтын сэрэ- 15.000 шахуу немецкэ солдат болон офицерые дэ абажа, 464 ехэ буу, олон тоото бусад буу эг ба сэрэгэй зөөри буляан абаба.

Добтолгынгоо ябаса дундуур тус фронтын сэ-үд немецкэ Силезидэ НОЙШТАДТ, КОЗЕЛЬ, НАУ, ЗЮЛЬЦ, КРАППИТЦ, ОБЕРГЛОГАУ, ЬКЕНБЕРГ гэдэг городуудые эзэлэн абаад, тэрэшэлэн 400 гаран ондоо һуурин газарые даатайгаар эзэлэн абаа.

Немецүүдэй хамгаалгын газарые һэтэ сохихо ба эгдэгшэ городуудые эзэлэн абаха байлдаануд-енерал-полковник ГУСЕВ, генерал-лейтенант КО-НИКОВ, генерал-полковник КУРОЧКИН, гене-олковник ЖАДОВ, генерал-лейтенант БУХО-, генерал-майор КОВАЛЬЧУК, генерал-майор ЧАРОВ, генерал-майор ЛЯМИН, генерал-майор МОВ, генерал-майор ТРУБАЧЕВ, генерал-майор АНОВ, генерал-майор КАЗАЧЕК, генерал-майор АБУРКО, генерал-майор АНДРЕЕВ, генерал- ОЗИМИН, генерал-лейтенант НОВОСЕЛЬСКИЙ, ал-майор ГОВОРОВ, полковник ДОЛГОВ, пол-к ЛЫСЕНКО, генерал-майор ЯСТРЕБОВ, пол-к ЗИНОВЬЕВ, полковник СУХАРЕВ, полковник ЫРЕВ, полковник МУРАШОВ, генерал-майор ШИН, полковник ЕФИМЕНКО, полковник РОМА-, полковник ЛАВРОВ, полковник НИКАНОРОВ, овник ТИМОШЕНКО, генерал-майор РОДИОНОВ, овник КУЗЬМИН генерал-майор АЛЕКСАНДРОВ, овник КУЧЕРЕНКО, полковник ШАПОВАЛОВ, овник ПЕТРЕНКО, генерал-майор РУСАКОВ, ге-майор ЧИРКОВ гэгшэдэй сэрэгүүд; танкова сэ-үдэй генерал-полковник НОВИКОВ, генерал-пол-к ЛЕЛЮШЕНКО, танкова сэрэгүүдэй генерал- СТОГНИЙ, танкова сэрэгүүдэй генерал-майор АН, танкова сэрэгүүдэй генерал-лейтенант БЕ-, танкова сэрэгүүдэй генерал-лейтенант КОР-ИН, танкова сэрэгүүдэй генерал-лейтенант БОЯРОВ, танкова сэрэгүүдэй генерал- КУЗНЕЦОВ, полковник ОРЛОВ, полковник КОВ, полковник ШЕВЧЕНКО, подполков- ЗАЙЦЕВ, полковник ДЕНИСОВ, полковник ЮВ, подполковник МАХНО, подполковник ЧУ-В, полковник МОРЯХИН, полковник ДЕЖУРОВ, овник ДУДКО, полковник ГРИЩЕНКО, полков-ИЛОВ, подполковник ЧЕРНЫХ, подполковник КО, подполковник БАРИЛОВ, подполковник НИКОВ, полковник ЧЕСНОКОВ, подполковник ЕНЧУК, майор ЛЕЛИКОВ гэгшэдэй танкистнууд; лериин генерал-полковник БАРЕНЦОВ, артил-н генерал-лейтенант ЯРОВОЙ, артиллериин ге-майор ПОЛОСУХИН, артиллериин генерал-лей- МИХАЛКИН, артиллериин генерал-майор ДО-ЕВ, артиллериин генерал-майор МЕНТЮКОВ, лериин генерал-майор КАБАТЧИКОВ, артиллериин генерал-майор ПОЛУЭКТОВ, артиллериин генерал-лейтенант КОРОЛЬКОВ, артиллериин генерал-лейтенант КОЖУХОВ, артиллериин генерал-майор ВОЛКЕНШТЕЙН, артиллериин генерал-майор КОФАНОВ, артиллериин генерал-майор САНЬКО, артиллериин генерал-майор КРАСНОКУТСКИЙ, полковник ФРАНЧЕНКО, полковник БЕЛОВ, подполковник ШИЛОВ, артиллериин генерал-майор СОНИН, полковник СЫЧУГОВ, полковник КУЗНЕЦОВ, полковник ЧЕВОЛ, полковник МИШНИН, полковник КОХАНЕНКО, полковник КУЛИКОВ, полковник РЕУТОВ, полковник ТОЛМАЧЕВ, полковник ВОРОБЬЕВ, полковник НИКОНОВ, подполковник КУЗЬМЕНКО, подполковник КОЛЕНЧЕНКО гэгшэдэй артиллеристнүүд; авиациин генерал-полковник КРАСОВСКИЙ, авиациин генерал-майор ПРОНИН, авиациин генерал-лейтенант РЯЗАНОВ, авиациин генерал-майор УТИН, авиациин генерал-майор ГОРЛАЧЕНКО, авиациин генерал-майор БАРАНЧУК, авиациин генерал-майор ДЕМИДОВ, полковник НИКИШИН, полковник ДОБЫШ, полковник ГРИБАКИН, полковник ШУНДРИКОВ, подполковник ДОНЧАНКО, полковник КОЛОМЕЙЦЕВ, полковник МАЧИН, полковник ДАВИДКОВ, полковник НОГА подполковник ГОРЕГЛЯД, подполковник КРЮКОВ, полковник КОЖЕМЯКИН, полковник ЧУМАЧЕНКО майор ВАШУРИН гэгшэдэй лётчигүүд; инженернэ сэрэгүүдэй генерал-лейтенант ГАЛИЦКИЙ, инженернэ сэрэгүүдэй генерал-майор КОНЦЕВОЙ, полковник ГРОМЦЕВ, полковник БУЛАХОВ, полковник ПОЛУЭКТОВ, полковник КОРДЮКОВ, полковник КОСТЕНКО, полковник БЕРЕЗИН, полковник БОНДАРЕВ гэгшэдэй сапёрнууд; хэлхеэ-холбооной сэрэгүүдэй генерал-лейтенант БУЛЫЧЕВ, хэлхеэ холбооной сэрэгүүдэй генерал майор ЯКОВЛЕВ, хэлхеэ-холбооной сэрэгүүдэй генерал-майор НЕСТЕРОВ, полковник ШЕЛАМЫТОВ, полковник ОСТРЕНКО, гүрэнэй аюулгүйе хамгаалгын подполковник ГРИВ гэгшэдэй хэлхеэ-холбоошод шалгаржа гараба.

Нигэжэ туйлаһан илалтые тэмдэглэхын тулада немецүүдэй хамгаалгын газарые һэтэ сохихо ба ОППЕЛЬНЬЭЭ баруун-урдуур дайсанай сэрэгүүдые бута нэрьен һалгааха байлдаануудта үлэмжэ ехээр шалгарһан соединенинүүд болон частьнуудые орденуудаар шагнагдахаар табиха.

Мүнөөдэр, мартын 22-то, 21 часта манай Эхэ ороной столица МОСКВА болбол немецүүдэй хамгаалгын газарые һэтэ сохиһон ба ОППЕЛЬНЬЭЭ баруун-урдуур дайсанай сэрэгүүдые бута нэрьен һалгааһан 1-дэхи Украинска Фронтын шэн габьяата сэрэгүүдтэ хоёр зуун хорин дүрбэн ехэ буугаар хори дахин артиллериин буудалга хэжэ Эхэ оронойнгоо үмэнэһөө салют мэндэ хүргэхэ байна.

Онсо һайн дайшалхы ябуулгануудые хэһэнэй түлөө немецүүдэй хамгаалгын газарые һэтэ сохихо ба ОППЕЛЬНҺЭЭ баруун-урдуур дайсанай сэрэгүүдые бута нэрьен һалгааха байлдаануудта хабаадалсаһан Таанарай хүтэлжэ байгаа сэрэгүүдтэ БАЯСХАЛАН ХҮРГЭНЭБ.

Манай Эхэ ороной эрхэ сүлөө болон бэеэ даанхай байхын түлөө байлдаануудта ами бэеэ үгэһэн геройнууд хэтэ мүнхэдөө алдаршаг!

Немецкэ булимтарагшад үхэжэ тонилог!

Верховно Главнокомандалагша Советскэ Союзай Маршал И. СТАЛИН.

...ой мартын 22. № 305.

Москва, Кремль.

Верховно Главнокомандалагша Советскэ Союзай Маршал нүхэр СТАЛИНДА

Манай түрэл Улаан Армиин героическа амжалтануудаар зоригжоһон Улан-Удын «Скотимпорт» конторын хүдэлмэришэд ба албахаагшад болбол манай инаг Эхэ ороной бэеэ даанхай байдалые дайраһан хараалта дайсан болохо немецкэ фашистнуудые эсэлэн һалгааха сагые ойртуулхые хүсэжэ, Бурят-Монголые сагаангвардеецүүд ба интервентнүүдһээ сүлөөлһөөр 25 жэл болохо ойе хүндэтэйгөөр угтахые бэлэдхэжэ, «Скотимпортовец» гэжэ танк бүтээлгэдэ өөһэдынгөө ноосэлгэһөө 55.741 түхэриг суглуулба. Зөөри суглуулалга үргэлжэлһөөр.

1944 ондо бүхы абтаһан мал хадаа хүсэдөөр ба саг дары манай ажаүйлэдбэридэ тушаагдаһание тус коллектив баясхалантайгаар Иосиф Виссарионович, Танда рапортоваална. Тус коллектив малаа эрхим һайнаар харууһалһанайнгаа ашаар шэгнүүриинь 4.800 центнер дээшэлүүлжэ тэрээнээ илалтын фондо эрүүлһэн байгаа.

Түрэл Иосиф Виссарионович, бидэнэр хадаа 1945 ондо манай ажал дээрэ үшөө ехэ амжалтануудые туйлахын түлөө бүхы хүсөө зангидажа, фашистска арьяатание эсэлэн һалгааха хэрэгтэ өөрынгөө хүсые үгэхэбди.

Хүндэтэ ба инаг Иосиф Виссарионович, манай инаг Эхэ ороной арадуудай зол жаргалай түлөө элүүр мэндэ ба олон-олон жэлдэ ажаһуухые Танда үнэн зүрхэнһөө хүсэнэбди.

Улан-Удын «Скотимпорт» конторые эрхилэгшэ ЗАЯРНЫЙ.
Парторганизациин секретариин орлогшо. КАПСУЗИН.
Месткомой түрүүлэгшэ ПЕРЕПЛЕТЧИКОВ.

Улан-Удэ.

Улан-Удын „Скотимпорт" конторые эрхилэгшэ нүхэр ЗАЯРНОВТА
Парторганизациин секретариин орлогшо нүхэр КАПСУЗИНДА
Месткомой түрүүлэгшэ нүхэр ПЕРЕПЛЕТЧИКОВТО

«Скотимпортовец» гэжэ танк бүтээлгэдэ 55.741 түхэриг суглуулһан Улаан-Удын «Скотимпорт» конторын эрэгтэй эмэгтэй хүдэлмэришэд ба албахаагшадта минии ахадүүгэй амар мэндэ ба Улаан Армиин баясхалан хүргыт.

И. СТАЛИН.

Советскэ Союзай Герой Б. П. Гущев Улан-Удын № 2 басагадай дунда һургуулиин һурагшадтай уулзаба

...ын 23-да, Улан-Удын №2 ...һургуулиин һурагша бай-...өө Улаантугта Балтий-...ской торпеднэ катернуу-...дай командир—Советскэ ... Герой, майор Гущев Бо-...рович гэгшэ тэрээние ... багшанартай болон тус ...иин һурагшадтай уулзаба.

Багшанар ба һурагшад нүхэр Гущевые тон ехэ баясхалантайгаар ба халуунаар угтабад. Коридор соо бүхы һурагшанар жагсаагдаһан байгаа. Багшанарай таһагһаа нүхэр Гущевай гаража ерэхэтэй хамта тэрээндэ ахалагша пионер-вожата, 9-дэхи классай һурагша Валя Смирнова гэгшэ рапортаваалба.

Тэрэнэй һүүлээр, «Хараалта дайсанай хэдэн арбаад корабльнуудые Балтиин далайн оёорто шэнтээһэн суута мэряк, Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн, манай һургуулида хүмүүжүүлэгдэһэн нүхэр Гущевые харахадаа минии зүрхэн барагдашагүй баяраар дүүрэнэ, би хадаа өөрынгөө һурагшаар омогорхоноб»,—гэжэ Борис Петровичын һуража байхада тэрээнэй классай хүтэлбэрилэгшэ ба һургуулиин директор байһан Александр Тимофеевич Назимов гэгшэ хэлэбэ.

Советскэ Информбюроhоо

Мартын 22-ой оперативна мэдээн

Мартын 22-ой туршада КЕНИГСБЕРГhЭЭ баруун-урдуур 3-дахи БЕЛОРУССКА фронтын сэрэгүүд ХАЙЛИГЕНБАЙЛИИН оршондо ФРИШ ГАФ тохойн эрье дээшэ хашагдаhан дайсанай булэглэлгые үгы хэхэ байлдаануудые хэжэ, МЮКЮНЕН, ГАБДИТТЕН, ШИРТЕН, ГЕНРИХСБОФ, ГЕЛЕНЕХОФ гэдэг hуурин газарнуудые эзэлэн абаба. Энэ оршондо мартын 21-дэ тус фронтын сэрэгүүд 800 гаран немецкэ солдат болон офицернүүдые плендэ абаа.

ДАНЦИГСКА зүгтэ манай сэрэгүүд добтолгоёо үргэлжэлүүлжэ, КРИФКОЛ, ГЮТТЛАНД, ХОХЕНШТАЙН, ШЕНВАРЛИНГ, КЛАЙН КЛЕШКАУ, РУССОШИН, БАНГШИН, ЛЕЕСЕН, ВЕЛЬТЦЕНДОРФ гэдэг hуурин газарнуудые эзэлэн абаhан байна.

Энэ оршондо мартын 21-эй байлдаануудта 500 гаран немецкэ солдат болон офицер плендэ абтаба.

1-дэхи УКРАИНСКА фронтын сэрэгүүд ОППЕЛЬН городhоо баруугаар ба урдуур дайсанай хамгаалгын газарые hэтэ сохижо, зүг бүхэндөө 40 километр урагшаа дабшажа НОЙШТАДТ городой оршондо ниилэжэ, ОППЕЛЬНhЭЭ баруун-урдуур немецкэ булэг сэрэгүүдые бэhэлээд, бута нэрьен hалгааhан байна.

Байлдаануудай эсэстэ тус фронтын сэрэгүүд 15.000 шахуу немецкэ солдат болон офицерые плендэ абажа, 21 самолёт, 57 танк ба самоходно ехэ буу, 464 ехэ буу, 1.000 гаран пулемёт, 13.000 гаран винтовко ба автомат, 3.000 автомашина, 27 паровоз, 1.520 вагон, 5.000 адуу мори, hомо хэрэгсэлтэй хубсаhа хунартай ба эдеэ хоолой зүйлтэй 75 склад булиэн абаба. Дайсан 20.000 гаран солдат ба офицерэз зүбхэн алуулжа гээгээ.

Тус фронтын сэрэгүүд добтолгынгоо ябаса дундуур немецкэ Силезидэ НОЙШТАДТ, КОЗЕЛЬ, ШТЕЙНАУ, ЗЮЛЬЦ, КРАППИТЦ, ОБЕР-ГЛОГАУ, ФАЛЬКЕНБЕРГ гэдэг городуудые эзэлэн абаад, мүн тэрэшэлэн 400 гаран ондоо hуурин газарые, тэдэнэй дунда ЛОРЕНЦБЕРГ, АРНСДОРФ, ШТРИГЕНДОРФ, КЮШМАЛЬЦ, ЗАЙФЕРСДОРФ, ШТЕФАНСДОРФ, ГРОСС-НОЙДОРФ, ХЕРМСДОРФ, ФОЛЬКМАННСДОРФ, ДИТТЕРСДОРФ, ШТОЙБЕНДОРФ, ЗАБШЮТЦ, ГРЕБНИГ, МАТЦКИРХ, ШВЕРФЕЛЬДЕ, ГРЕГОРСДОРФ гэдэг томо hуурин газарнуудые байлдаатайгаар эзэлэн абаба.

Чехословакида ЗВОЛЕНhОО зүүн-хойгуур ба хойгуур манай сэрэгүүд Карпатын оршондо хада модотой түбэгтэй газарта ябуулгаа хэжэ 40 гаран hуурин газарые, тэдэнэй дунда ПРЕДАЙНА, УЛЬБЕТОВА, ДУБРАВИЦА, ЧЕРИН, БАДИН, СЕЛЬНИЦА, ГАЙНИКИ гэдэг томо hуурин газарнуудые эзэлhэн байгаа.

ДРАВЫ мүрэнэй адагай оршондо ОСИЕК городhоо баруун-хойгуур манай сэрэгүүд мүрэнии хоёр газараар гаталан гаража, эзэлhэн плецдармаа үргэдхэхэ гэжэ hэдээ. Манай сэрэгүүдтэй хамтаран ябуулгаа хэжэ байhан болгарска ба югославска армиин сэрэгүүд эрид шанга контрсохилтоороо мүрэнии гаталhан немецкэ частьнуудые хяа бута нэрьежэ, тэдэнэй үлэгдэлые ДРАВЫ мүрэнэй урда эрьедэ намнан гаргаа.

Мартын 21-дэ бүхы фронтнууд дээрэ 89 немецкэ танк ба самоходно ехэ буу гэмтээгдэhэн ба галдагдаhан байна. Агаарта болоhон байлдаануудта ба зенитнэ артиллериин буудалгаар дайсанай 51 самолёт унагаагдаба.

Манай авиаци Венгридэ Веспрэм гэдэг түмэрзамай узелда добтолго хэбэ

Мартын 21-эй hуни манай хүндэ бомбардировщигууд Венгридэ Веспрем гэдэг түмэрзамай узелда добтолго хэбэ. Бомбодолтын эсэстэ тус узел дээрэ хүсэтэ тэhэрэлгэнүүд хойшолонтой түймэр гараа

★ ★ ★

◆ Кенигсбергhээ баруун-урдуур манай сэрэгүүд немецүүдэй зүүн-прусска булэглэлгые усадхаха байлдаагаа үргэлжэлүүлээ. Дайсанай эсэргүүсэлтые нуга дараад, советскэ частьнууд Хайлигенбайль городhоо зүүлжээ 3 километртэ байhан Ширтен гэдэг гүнэт тулгууриин пунктые эзэлээ. Кайлигенбайльда ороходо замууд дээрэ илангаяа шанга байлдаанууд боложо байна. Дайсан болбол суднануудай причалнуудые түхеерhэн эрье шадарай Розенберг гэдэг посёлкые халхалжа байhан энэ городые ябашье алдангүйгөөр өөhэдынгөө гарта барихые эрмэлзэнэ. Немецүүд Хайлигенбайлиие хамгаалха гэжэ түрүүнэй бэлэдхэгдэhэн байгаа. Энээндэ ороходо замууд дээгүүр үргэлжэдөө траншейнүүдэй лини малтагдаhан ба үргэн миннэ полинууд байгуулагдаhан байба. Үсэгэлдэр тус городто урда талаhаань тулажа ерэhэн манай частьнууд, мүнөөдэр айхабтар шанга байлдаа хөhэнэйнгөө hүүлээр Иарфт голой урда эрье дээрэ казарманууд ба булэг гэрнүүдые эзэлэн абаа. hүүлээрынь советскэ боецууд үбсүүндэ хүрэмэ мульhэтэй уhан соогуур голые гаталан гаража, тэрээнэй хойто эрье дээрэ хэдэн гэрнүүдые эзэлбэ. Нөгөө үдэрэй байлдаанда советскэ сэрэгүүд 2.000 гаран немецкэ солдат болон офицернүүдые хюдажа, 16 танк ба самоходно ехэ буу, 10 хуягта транспортёр, 48 полевой ехэ буу, 400 шахуу автомашина үгы хэhэн байна.

Манай бомбардировщигууд, штурмовигууд ба истребительнүүд артиллерийскэ позицида, немецүүдэй түшэг тулгууриин пунктнуудта, пристань болон причалнуудта, мүн тэрэшэлэн Фриш Гаф гэдэг тохойдохи дайсанай судпануудта атака хэбэ.

◆ Данцигска зүгтэ манай сэрэгүүд дайсанай үсэд шанга эсэргүүсэлтые нуга даража, хэдэн hуурин газарые байлдаатайгаар эзэлбэ. Немецүүд контратакараа, мүн тэрэшэлэн сэрэгэй корабльнуудтай артеллери ба полевой ехэ буунуудай хүсэтэ буудалгаар Данцитска бухтын эрье тээшэ советскэ частьнуудые дабшуулхагүйе эрмэлзэнэ. Вислын баруун эрье зубшан добтолжо ябаhан манай сэрэгүүд харгынуудай шухала узел болохо Гютландhаа немецүүдые хобхо сохин гаргаа. Ондоо нөтэ участок дээрэ тэрэ газартаа шухала удхашанартай нэгэ үндэрэй түлөө айхабтар шанга байлдаанууд болобо. Энэ үндэр дээрэ дайсан болбол газар доогуураа харилсап ябалсаха нүхэтэй түмэрбетонно доодуудые бариhан байгаа. Манай боецууд тус үндэрые урда талаарынь тойрожо ошоод, немецүүдэй хамгаалтын газрай энэ хүсэтэ түшэг тулгууриин пунктые эзэлэн абаба. Дайсанай эсэргүүсэлтые нуга дараад советскэ частьнууд мүн тэрэшэлэп Гдыниhээ баруулжаа 4 километрын газарта байhан Вельтцендорф гэдэг hуурин газарые эзэлэн абаhан байна.

Манай подразделенинүүд дайсанай хуягта поездые эзэлэн абаа. Хуягта поездын командань плендэ абтаба.

◆ 1-дэхи Украинска фронтын сэрэгүүд добтолго хэбэ. Оппельн городhоо баруулжаа советскэ частьнууд үсэд шанга байлдаануудые хэhэнэйнгээ hүүлдэ дайсанай ехээр бүхэжүүлhэн хамгаалтын газарые hэтэ сохёо. hүүлээрынь hэтэ сохиhон газар худараа манай габшагай соединенинүүд оруулагдаhан байгаа. Манай сэрэгүүдэй габшагай булэт эрмэлзэлгэтэйтээр урагшаа дабшажа Фалькенберг городые эзэлэн абаха зуураа 2.000 гаран гитлеровецые үгы хэбэ. Удангүй немецүүдэй хамгаалгын газарай шухала түшэг тулгууриин пункт ба шоссейнэ харгынуудай узел болохо Ламсдорф эзэлэгдэбэ. Энэ hуурин газарта манай боецууд Фашистска богоолшолгодо тулижа байhан 4.000 гаран советскэ гражданинуудые сүлөөлөө. Амжалтаяа хүгжөөжэ манай сэрэгүүд Нойштадт городто хүрэбэ. Бүхэли hунинөө намдангүй айхабтар шанга үйлсын байлдаанууд болоо. Үглөөгүүр багта гитлеровецүүдhээ тус город сэбэрлэгдэбэ. Нойштадта сэрэгэй зөөритэй складтай хамта элбэг ехэ трофей буляагдан абтаhан байна. Энэ үеэ Одерой баруун эрьедэ Оппельн городhоо урдуур плацдарма эзэлжэ байhан манай частьнууд немецүүдэй эсэргүүсэлтые нуга даража, Обер-Глогау городые эзэлэн абаба.

Дайсаниие намнан үгы хэhээр Оппельнhээ баруугаар ба урдуур добтолжо ябаhан манай сэрэгүүд Нойштадта городой оршондо ниилэбэ. Энээн дээрэhээ Оппельнhээ баруун-урдуурхи оршондо байhан немецкэ сэрэгүүд хүреэлэлгэдэ ороhон байгаа. Таhалтарягүй артиллерийско-миномётнэ буудалгада дайрагдажа байhан дайсан утаа ехэ тээлтэдэ ороо. Советскэ танкова соединенинүүд эрмэлзэлгэтэ сохилтонуудаараа дайсанай хүреэлэгдэhэн булэглэлгые бэе бээhээн таhархай хэhэг частьнууд болгоо.

Иволгаархин шэнэ үзэг шудалжа эхилээ

ИВОЛГА (Манай спецкорhоо). Үнгэрөөшэ hарын 16-да манай республикын Совнарком шухала тогтоол гаргаhан байгаа.

Энэ хуули хадаа манай арадай культура болбосоролые саашадань үргэхэ хэрэгтэ хэды ехэ удхатайшье hаань, нютагай зарим засаг захиргаанай газарнууд тэрэниие дүүргэхэ хэрэгтэ тон харюусалгагүйгөөр хандажа байна.

Иволгын аймагта энэ тогтоол бэелүүлхэ талаар тэн бага юумэ хэгдээ. Аймагай гүйсэдхэхэ комитет ганцахан тогтоол абажа, комисси байгуулхаhаа ондоо юумэ хээдүй байна гэхэдэ алдуу болохогүй. Мүнөө тэрэ тогтоол соо заагдаhан хэмжээ-ябуулганууда болзорнууд бултадаа үнгэрөө. Гэбэшье тэрэ хэмжээнүүдые хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ харюусалгатай хүнүүд мүнөөшье болтор миин лэ hуужа байдаг зандаа.

Сомонуудай ба колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые абаад үзэхэдэ, тэдэнэй олонхинь Совнаркомой тэрэ тогтоолтой үшөө танилсаадүй байха юм. «Колхознигуудые шэнэ үзэгтэ hургаха талаар та юу хэжэ байнат?» гэжэ Оронгойн сомоной түрүүлэгшэ нүхэр Болдунниковhаа асуухада:— Тиимэ тогтоол гараа юм аал? гэжэ hэнгэргүйгөөр асуужа байба. Аймагай гэгээрэлэй таhагай лаблаhанай ёhоор, нүхэр Болдунников болбол колхознигуудые эрдэм бэшэгтэй болгохо хэрэгтэ тон хойрог хашанаар хандадаг зантай. Ехэ наhатанай үдэшын hургуули эмхидхэхэ, hургуулиин шабинарые газетэ журнал үбгэд хүгшэдэй дунда уншадаг болгохо тухай хэдэн удаа заабаринуудые абаhаншье hаа энэ түрүүлэгшэ ямаршье хэмжээ абадаггүй байгаа.

«Тарилга хуряалга боложэ, би сүлөөгүйб» гээд лэ, колхознигуудай эрдэм болбосоролые үргэхэ ябадалда мүн лэ Иволгын сомоной түрүүлэгшэ нүхэр Дымбрылов, Гурульбын сомоной түрүүлэгшэ нүхэр Носков гэгшэд хандадаг байха юм.

Хүдөөгэй арад зоной культура болбосоролые дээшэлүүлхэ тухай гүрэн түрын хэрэгтэ зарим хүтэлбэрилэгшэдэй иимэ өэн бусаар хандажа байхадань аймагай захирха зургаанууд яажа хэранаб? Партиин айкомой пропаганда ба агитациин таhаг хадаа «энэ—аймОНО-той хэхэ ажал» гэжэ бэеhээн зайлуулдаг байгаа. Мүнөөшье «Бурят-монгол арад зониие шэнэ үзэгтэ hургаха хүдэлмэриие шангалха тухай», БМАССР-эй Совнаркомой тогтоол гараад байхадань, тэрэ таhагые даагша нүхэр Жаркова огто юушье хээдүй хажуу тээнь hууна.

Аймагай гэгээрэлэй таhаг болбол үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадалда хамаагүйгөөр хандажа ехэ наhатанай hургуулиин хүдэл... таhалдуулhан хүнүүдтэ ямар... хэмжээ абангүй, дали дороо н... жа байдаг байба. Хүдөөгэй ... зониие эрдэм бэшэгтэй бэ... хэрэгтэ парти ба правительст... hомолhон мүнгэн зөөри жэ... жэлдэ хэрэглэгдэнгүй хэбт... байгаа. Жэшээлхэдэ, 1944 ... hомологдоhон мүнгэн бүх... үлэhэн байна.

Аймагай хүтэлбэрилхы ... зургаанууд ба зарим сомон ... хозуудай хүтэлбэрилэгшэд г... рэлэй хэрэгтэ иимэ хайша х... гээр хандажа байhан дээр... хүмүүжэлэй хүдэлмэри хож... жо ябана.

Иимэ байдалые саашаань ... гэлжэлүүлжэ болохо гү?

—Үгы,—гэжэ hаяхан бо... колхозуудай ба сомонуудай ... рүүлэгшэнэрэй, партийна ... организацинуудай секретары... ба аймагай хүтэлбэрилхы ... зургаануудай хүдэлмэрилэгш... суглаанда хабаадагшад ... дүүгаар хэлээ. Тэндэ үгэ хэ... нүхэдүүд «үнэхөөрөө энэ ... үзэгые нэбтэрүүлхэ талаар ... нэр тон бага хүдэлмэри хэ... энэмнай алдуу эндүү ба... гэжэ мэдэрбэ.

Шэнэ ород үзэгтэ 14-hөө ... хүртэрхи наhанай бүхы ... яhанай хүнүүдые hургахы... лада бүхы партийна, советс... гэгээрэлэй хүдэлмэрилэ... өөhэдөө эдибхитэйгээр орж... өөhэдөө үльгэр жэшээ хар... ёhотой гэжэ тэдэнэр тог... Тэрэ hуралсалые эмхит... ба саг үргэлжэ ябуулхын ... сомоной ба аймагай комисс... байгуулагдаа. Үзэг бэшэг ... хэгүй бүхы хүнүүдэй тоо ... най hүүлээр нютаг тосхон ... хэндэ тусхай кружогууд ба... лагдажа, тэрэ кружогуудта... шанар ба эрдэм номтой ... жэлтэн шэнэ үзэг зааха ... Тэрэ hуралсалай ябаса ... аймагай ба сомоной сессиву... заседанинууд дээрэ саг үр... хэлсэжэ байха, гүрэн түры... рэ хэрэгые hаатуулха ал... hэдэлгэтэй хайра гамгү... тэмсэхэ хэрэгтэй. Тэрэ сугл... хабаздаhан хүдөө нютаг... хүтэлбэрилэгшэд хадаа үзэ... шэгэй hуралсалые колхозуу... 7 хоногто 3 удаа, аймагай ... дээрэ—неделидээ 1 удаа ... гүйгөөр хэжэ байхада зэ... гэжэ тоолобо.

Иволгын аймагай хүтэлб... хы эмхи зургаанудта ... үзэг мэдэхэ хүнүүд үсөөн ... бии. Тэдэ тэдэнэрэй бурят-... хэлэнэй грамматика ба синт... hайса мэдэхэ хэрэгтэнь т... хэрэгтэй.

Шэнэ үзэг шудалха хүн... хадаа тон ехэ хүмүүжэл б... ролой удхашанартай, т... үбэлжэлгэтэй адли хэрэг ... Тиимэ тула тэрэниие эм... гээр, саг үргэлжэ ябуулха ... зайлашагүй шухала.

Агитационно-хүдэлмэри hайнаар ябуулагдана

Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхоздо ниитэ-политическэ хүдэлмэри hайнаар ябуулагдажа байна. Колхознигуудай дунда 15 агитатор политико-массова хүдэлмэри ябуулна. Эдэнэр уласхоорондын ба сэрэгэй политическэ байдал тухай элидхэл, семинар, лекци үнгэргэhэн байна.

Эдэ агитаторнууд нэгэ ... соо 134 лекци, уншалга, ... дөөнүүдые үнгэргэжэ, 364 ... хознигые хабаадуулhан б...

Мүн эдэнэрэй хүсөөр ... газетэ, дайшалхы хууд... гаргагдадаг юм.

Б. ЦЭКТ...

Сабшалангай үндэр ургасын түлөө

Колхоз бүхэндэ герасимовска звенонуудые эмхидхэхэ!

Луговодуудай звенонууд хүдэлмэреэ эхилээ

...олото луговод В. А. Гераси...ай хүдэлмэриин дүй дуршэ...э халан абажа сабшалангай ...эр ургаса хуряахын зорилгоор ...агын 10 гаран колхозуудай ...оводческо звенонууд һэргээг...э, хүдэлмэреэ эхилбэ.

...олхозуудаар эмхидхэгдэһэн ...нонууд гол түлэб 3—5—6 ...һөө бүридэһэн байна. Энэ ...одо орһон колхознигууд он... ажалһаа булта сүлөөлэгдэ... хэхэ хүдэлмэри болон мори ...а гэхэ мэтын хэрэгсэлнүүдые ...юусалгадаа тушаажа абаа. ...лльбирын сомоной Ленинэй, ...эвэй нэрэмжэтэ «Улаан ...го», «Коминтерн», «Майн ... болон бусад колхозуудаар ...ихэгдэһэн луговодческо зве...үүд даажа абаһан участогаа ...жүүлхэ наг шэбхэ, шубуу... аргал, үнэһэ болон нютагай ...ад үтэгжүүлгэнүүдые эршэмтэйгээр бэлэдхэжэ байна. Мүн сабшалангаа уһалха һубаг канава бэлэдхэхэ, гол горхонуудта хаалта түхеэрхэ, һайрамай уһа хааха хүдэлмэринүүдтэ мүнөө үедэ гол анхаралаа табинхай.

Эдэ колхозууд сабшалангай үндэр ургаса хуряаха хэрэгтэ ганса луговодуудые хабаадуулһаараа хизаарлана бэшэ, харин мүнөө үедэ сүлөөтэй байһан бүхы колхознигуудые агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые үнгэргэхэ хүдэлмэри болон газарай уһалууриин бэлэдхэлдэ элсүүлнэ.

Үнгэрһэн жэлнүүдтэ луговодческо звенонуудай хүдэлмэриие һуладхажа сабшаланһаа абтаха байһан ургаса хүсэд хуряажа шадаагүй ябадалаа һургаал болгон аймагай түрүү колхозууд 1945 ондо эрхим шанартай үбһэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэхын түлөө эртэнһээ хойшо эмхитэйгээр оролсоо.

Гэхэтэй хамта үшөө зарим колхозууд нимэ звенонуудые мүнөө хүртэр хүсэд эмхидхээдүй байһаар. Республикын колхозуудаар герасимовска звенонуудай хүдэлмэриие һайжаруулха хэмжээ-ябуулганууд тухай БМАССР-эй Арадай Комиссарнарай Совет болон ВКП(б)-тэй Обкомой 1945 оной январиин 17-ой тогтоол бэелүүлээдүй байһан эдэ колхозууд энэ ехэ алдуугаа дары заһажа, саг үргэлжын герасимовска звенонуудые дары эмхидхэхэ уялгатай. Тиихэтэй хамта звенонуудай членүүдтэ ажалай хүсэ абаха һайн колхознигуудые оруулжа, бүхы хэрэгсэлнүүдээр дүүрэн хангаха ёһотой.

И. БУДАЕВ, Ивэлгын аймагүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

Сабшалангай газарта үтэг шэбхэ хэрэглэхэ тухай

...ажалтай байһан манай рес...икын алдар солые һэргээхэ ...ала зорилгонуудай нэгэн тэ...эй бата бэхи база бай...ха ябадал болоно. Тиимэ ...олоороо республикын газар...алангай органууд болон кол...уд сабшалангай газар һай...уулха хэмжээ-ябуулгануудые ...ноер хэрэглэхэ болоно. Түб... түрүүндэ сабшалангай га... наг шэбхээр үтэгжүүлжэ ...ан хяаг үбһэ ургуулха яба...эгээл шухала байна. «Бурят-...ол АССР-эй хүдөө-ажалые ... саашань хүгжөөхэ хэмжээ...д тухай» СССР-эй Совнаркомой ... августын 7-ой тогтоол соо ...5 ондо республикын колхо...аар 30.000 гектар газарта ... шэбхэ тарааха даалгабари ...һэн байха юм.

...э тогтоолые дүүргэхын ту... республикын бүхы колхо... сабшалан үтэгжүүлхэ хүдэ...ридэ тусгаар анхаралаа та... болоно. Тиихэлээрээ үт...һөө зүбөөр хэрэглэхэ яба... колхоз бүхэн эртэнһээ хой...оролсохо зэргэтэй. Колхозууд ...алан үтгэжүүлхэ түсэб та...даа колхозой ниитын болон ...н малай шэбхые хэрэглэ... хараалха байна.

... шэбхээр зүбөөр үтэгжүүл...азараа һайнаар уһалһан кол...уд гектар бүхэнэй 80—90 ...нер үбһэ хуряаха аргатай. ...шалан дээрэ намар үбэл ...гдаһан үтэг шэбхэ багаха... обоолоод хабар болоходо са... хайлхада газар дээрэ жэг...ээр тараажа, борнойлон бу...даг юм. Энэ хүдэлмэриие ...ой эрһоной һүүлээр гү, ...газар уһалһанай удаа үн...эдэ таарүү байдаг. Үхэр ... үнихэн байһан хорой хо... наг шэбхэ сабшалан дээрэ ...гүй орхёод, хорой хотынь ... газарта урилха хэрэгтэй. ...дэ энэ шэбхэ һүурижаһан ... шэнги болоходо бүри һайн ...ногоо ургаха байна.

...эй, адуу мориной болон ...занай наг шэбхэ газарай ...үлгэдэ хэрэглэгдэдэгынь мэдээжэ. Эхин түрүүн сабшалан дээрэ эгээл зөөлэхэн шэбхэ гаргаха хэрэгтэй. Тиихэдээ малдэ гэшхүүлжэ бутарһан хуушан шэбхэ гартахада һайн. Юрөөгэй опытно станциин тэмдэглэлээр 1936 ондо үхэрэй шабааһаар үтэгжүүлһэн сабшаланһаа гектарай 31,4 центнер, адуу мориной шабааһаар—26,5 центнер, үнибайһан шэбхээр үтэгжүүлһэн газарһаа 33,6 центнер ургаса абтаһан байгаа.

Үтэгжүүлгэдэ наг шэбхэ хэрэглэхын хажуугаар колхознигуудай бууса шадар хэдэн жэлдэ хэбтэһэн хуушан һолоомо, мехиинэ, буртиһан үбһэ гэхэ мэтые хэрэглэхэдэ болодог юм.

Хуурай тала газарай сабшаланда 40—60 тонно, шииггэй гол газарта 60—90 тонно шэбхэ гаргахада зохистой гэжэ зүуршалмаар байна. Шииггэй сабшалан үтэгжүүлхэдээ 2—3 жэл болоод лэ наг шэбхэ дахяад гаргаха хэрэгтэй. Хэрбээ иимэ газар жэл бүри үтегжүүлжэ байгаа һаа бүри һайн. Хабар намарай үедэ иимэ газар дээгүүр ехээр урдаһан уһан гаргаһан шэбхэ болон хүрьһэнэй шэмые бэедээ татажа хаман абадаг дээрэһээнь иматтал саг үргэлжэ шэбхэ гаргажа үндэр ургаса хуряаха хэрэгтэй. Олон янзын ногоотой хуурай тала газарнуудай сабшалан дээрэ 4—5 жэл болоод наг шэбхэ дахяад гаргаха ёһотой. Уһалагдадаггүй хуурай газарта хододоо наг шэбхэ гаргаха баатай бэшэ. Юуб гэхэдэ хура бороогоор бага жэлнүүдтэ ногоониинь ехээр шатадаг байна.

Үтэгжүүлһэн газар уһалхада бүри үндэр ургаса абтадаг. Тиимэһын түлэдэ үтэгжүүлгэ һайнаар ябуулхатаяа хамта газараа уһалха һубаг канавануудые һэргээн бодхоожо саг болзор езонь заһабарилха шухала. Сабшалангай газар һубаг канаваар уһалхатаяа хамта үбэлэй үедэ тошон халяаха, хабартаа һайрамай уһа тогтоохо хүдэлмэри эмхидхэхэ хэрэгтэй.

Газарай хүрьһэнэй гэдэмсээр ногоонон ургажа эхилхэтэй хамта үтэгжүүлһэн газар уһалха байна. Удаань 15—20 хоног үнгэрһэн хойно дахяад уһалха хэрэгтэй. Мүн хура бороогой бага байгаа һаа гурбадахяа уһалхада болохо.

Үтэгжүүлһэн сабшалангай ургаса ехэ шэмэтэй байдаг. Тиимэ түладань үтэг шэбхэ газарай нэтөөе нарин нягтаар хуряажа абаха шухала. Зарим газарнуудаар үбһэ хуряамсаараа сабшалан дээрэ малаа адуулжа хоёр дахин сабшаха ногоогоо уридэг байха юм. Иигэжэ болохогүй. Наг шэбхээр үтэгжүүлһэн сабшалан заатагүй хоройлхо хэрэгтэй.

Үтэгжүүлгын газарай үбһэнэй түрүүшын сабшалга июлиин нэгэдэхи хахадта, удаадахи сабшалга августын хоёрдохи хахадта эхилхэдэ зохистой.

Сабшалангай газар наг шэбхээр үтэгжүүлхэ бүхы хүдэлмэриие тарялан болон малажалай бригаданууд дүүргэхэ зэргэтэй. Малажалай хүдэлмэрилэгшэд газар үтегжүүлхэ хэрэгтэ бүри эдибхитэйгээр хабаадалсажа хашаа балгааһан болон хуһамаг хоройнтоо бүхы наг шэбхэ сабшалан дээрэ зөөхэ уялгатай. Гадна, эдэнэр хабарай үедэ колхознигуудтаяа хамта үтэгжүүлһэн сабшалангай модо шулуу себэрлэхэ, шэбхэ бутаргажа тарааха хүдэлмэридэ хабаадалсаха байна.

Колхозуудай тарянажалай бригада бүриин дэргэдэ 4—5 хүнһөө бүридэһэн луговодческо звено эмхидхэгдэһэн байха зэргэтэй. Энэ звеногэй членүүд үтэгжүүлхэ газар болон мори унаа гэхэ мэтын бүхы хэрэгсэлнүүдээ даажа абаад агрономуудай заабариин ёһоор хүдэлмэреэ ябуулха ёһотой.

Я. ФОМКИН, хүдөө-ажалай наукануудай кандидат.

Ефимовагай хүтэлбэрилдэг герасимовска звенодо

НОВО-СЕЛЕНГИНСК. (**Телефоноор абтаба**). «Бурят-Монгол АССР-эй хүдөө-ажалые улам саашань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» СССР Союзай Арадай Комиссарнарай Советэй тогтоол соо республикын адуу малай тоо толгойе олошоруулжа, тэрэнэй ашаг олзо үгэлгые арбидхаха тодо һонор заабари үгтэһэн байна. Тэрэнһээ хойшо Сэлэнгын колхознигуудай түрүү луговодууд сабшалангаа һайжаруулха али бүхы хэмжээнүүдые хараалан газараа үтэгжүүлхэ хүдэлмэри эршэмтэйгээр ябуулна.

Солото ажалаараа союз соогоо суутай болоһон В. А. Герасимовай дүй дуршэлээр сабшалангай үндэр ургаса хуряадаг мэргэжэлтэй болоһон луговодууд энэ аймагта яһала олон.

Загастайн сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхозо үтэлһэн колхозник М. Ефимов гэгшын хүтэлбэри доро герасимовска звено эмхидхэгдэһэн юм. Энэ звено 5 хүнһөө бүридэнхэй. Тиин, эдэ эрхэхэ хүдэлмэреэ бүгэдэ тус тустаа хубаажа абаад, газараа үтэгжүүлхэ, уһалха гэхэ мэтые хаһа болзор сооньһайн шанартайгаар дүүргэдэг байха юм.

Үнгэрэгшэ жэлдэ энэ звенотой членүүд 100 гаран гектар намагтай газар хатаажа сэбэр уһаар уһалаад ургасынь хоёр дахин дээшэлүүлһэн байна. Энэ звеногой даажа абаһан уһалагдадаг участогһаа 20 центнер үбһэн абтадаг болоо.

Сабшалан уһалха һубаг канавануудаа бүгэдынь заһабарилжа хамаг газараа уһалагдадаг болгоо. Опытно участогайнгаа сабшалангай бүхы газар шугы бурлааһан болон модо шулуунһаа сэбэрлэжэ уһалаад, үтэгжүүлгын хүдэлмэри зүбөөр ябуулжа 2 гектарһаа га бүриин 130 центнер үбһэ хуряагаа һэн.

Нёдондо энэ уһалагдадаг участогаа 900 шэрэг наг шэбхээр үтэгжүүлһэн, ургажа байһан үедэнь нэмэлтэ газаа үгэһэн байгаа. Мүн опытно участогайн онодоо сабшаланһаа уһалжа гектар бүриин 20 гаран центнер үбһэ хуряаһан байха юм.

Мүнөө жэлдэ энэ звеногой членүүд опытно участогайнаа гектар бүхэндэ 150 центнер, уһалагдадаг газарһаа 20—25 центнер, намагтай сабшаланһаа 20—25 центнер үбһэ хуряаха уялга абаад, үтэгжүүлхэ хүдэлмэриие бэлэдхэжэ эхилһээр удаагүй. Түб звеногой даажа абаһан сабшалан дээрэ 1.000 һайса гаран шэрэг наг шэбхэ гаргаһаһан, 17 центнер үнэһэн, 18 центнер шубуунай аргал суглуулагдаһан байна. Энэ жэлдэ сабшалангаа 4 удаа уһалхаар түсэблэнхэй. Түрүүшынхээ һайрам уралхуулжа уһалхаар бэлэдхэжэ байна.

Үбһэ тэжээл ехээр ургуулжа колхозно һүрэг малаа олошоруулан, ашаг олзыень дээшэлүүлжэ орон болон фронтдоо элбэг ехэ эдеэ хоолоор хангахын түлөө энэ звеногойхид бүгэдэ мүрысөөд эршэтэй түргэн ажалдажа байна.

С. ГРИГОРЬЕВА.

Шэмэтэй һайхан хяаг үбһэнэй түлөө

Крупскаягай нэрэмжэтэ колхоз (Бичурын аймаг) адуу малаар баян тээшэ тоологдодог. Тиимэ дээрэһээ тэжээлэй бата бэхи база байгуулха ябадал эндэ эгээл шухала байна. Энэ зорилгоо колхознигууд һайнаар ойлгодог болобошье агротехникын заабариие зүбөөр бэелүүлжэ сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ дүй дуршэлээр бага дээрэһээ шэмэтэй һайхан урласа хуряажа шададаггүй байгаа. Тэрэнһээ болоожо жэлһээ жэлдэ адуу малынь эдеэ хоолоор дутадаг һэн. Адуу малай хороллтотой эрид тэмсэжэ тэрэнһээ абтаха ашаг олзыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ угаа ехэ удхашанартай герасимовска звеногой дүй дуршэлээр сабшалан һайжаруулха хүдэлмэри ябуулха тухай энэ колхоз нэгэнтэ бэшэ хэлсэдэг байгаа. Тиигэжэ колхозэй правлени үтэлһэн үбгэн Цыбик Очиров гэгшэдэ сабшалангай газар үтэгжүүлхэ хүдэлмэри даалгаа һэн. Тэрээнһээ хойшо нүхэр Очиров үбгэн наһатай болобошье сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ хүдэлмэридэ унаһан малагайгаа абангуйгоор хабаадажа үнгэрэгшэ жэлдэ бараг һайн ургаса хуряаха ябадал хангаһан байна. Энэ нүхэр солото луговод В. А. Герасимовай дүй дуршэлөөр газараа үтэгжүүлэн уһалжа ниилээдүй шалабаритай болоо.

Энэ жэлдэ нүхэр Очиров недопдонойхиһоо үшөө ехэ ургаса абаха хэрэгтэ эртэнһээ хойшо оролсоһон байна. Мүнөө үедэ энэ нүхэр сабшалан дээрэ наг шэбхэ гаргана. Һаяар газараа уһалха һубаг канава түхеэржэ эхилхэнь. Мүн сабшалангай газар үтэгжүүлхын түлэдэ энэ колхоздо үнэһэн, шубуунай аргал суглуулагдажа байна. Саһатай хайлахагай хамта энэ артелиинхид нүхэр Очировай хүтэлбэри доро газараа модо шулуунһаа сүлөөлжэ сэбэрлэхэ юм.

Үтэлһэн колхозник нүхэр Очиров Улаан Армиин байлдагшадай үдэр бүриин тэлотомо амжалтануудаар омгорхоод байхадаа сабшалангайнгаа ургаса бүри һайжаруулхын түлөө хамаг хабаяа гаргана.

Г. БАНЗАРОВА.

Критика ба библиографи

Хүүгэдэй номууд тухай

Ородой агуу ехэ поэдууд Жуковский, Пушкин, Некрасов эдэнэр үбэр бэшэ гайхамшаг hайхан зохёолнуудые хүүгэдтэ зорюулан бэшэhэн юм. Эдэнэрэй, эдэнэрэй хүүгэдтэ зорюулжа бэшэhэн зохёолнууд, арад олоной дунда аман үльгэр (фольклортой) ехэ нягта холбоотой байдаг. Тиимэhээ, эдэнэрэй хүүгэдтэ зорюулжа бэшэhэн үльгэрнүүд, поэманууд ехэшүүлдэ шье адли hонирхолтой болоно ябадаг.

Үни урдаhаа дэлхэйдэ алдаршаhан хүүгэдэй зохёолнуудhаа нилээд олониинь арадай үльгэрнүүдэй удха (сюжедые) баримталан дахаhан гү, үгыhэ hаа тэдэнэй удхые хубилгалгүй байhан соонь абажа бэшэгдэhэн байдаг.

Үльгэршэ хэдэ А. С. Пушкин өөрынгөө гайхамшаг hайхан найруулгата «Загаhаша ба загаhанай тухай» үльгэрые бэшэхэдээ «Харуу хүгшэн» гэhэн ород арадай хуушан үльгэрhөө hанаа абаhан байха юм.

Энэ үльгэртэ гэлэгдэhэн шэдитэ зандан модые—алтан загаhаар hэлгээд, хэнтэг хомхой сэдьхэлтэйhээ осолтожо баабгай болжо дүүрэдэг арадай үльгэрэй тэрэ хүгшэниие. Пушкин урдынь ядуу үгытэй байдалаар хахархай тэбшынгээ ойро үлдэhөөр бэшэhэн юм.

«Харуу хүгшэн» гэhэн ород арадай хуушан тэрэ үльгэр агуу ехэ Пушкинай хамагые илагша гениин нангин галда шэрээгдэн, уранhайхан творчествынь урдаа ортэшогүй нарата шэмэгээр шэмэглэгдэhэн, дэлхэйн бүхы хүүгэдээр hонирхогдон уншагдадаг болоhоор 100 гаран жэл болобо.

Өөhэдынгөө творчестводо арад зонойнгоо аман зохёолнуудай удхые хэрэглэдэг урданай ба мүнөөнэй алдарта поэдууд ба уран зохёолшод, арадай дунда хэлэгдэн дэлгэрhэн зохёолнуудые улуу hонор хүрэхэ маягтай, тоотой удхатай ба уран hайханайнгаа талаар дүүрэнги болгожо арад зондоо өөhэдтэнь бусаадаг байна.

Энээн дээрэhээ хаража үзэхэдэ Б. Абидуевай бурят арадайнгаа аман зохёолhоон үндэhэлэжэ найруулhан хэды номуудынь үртэн хүүгэдэй дунда ехэтэ hайшаагдан абтаhан байхань гайхалгүй. «Эреэн гүрөөhэ, эмээллэтшэ», «Хотин баатар», «Шаалай Шаанай хоёр» гэхэ мэтэ үльгэрнүүд хүүгэдэй эрхим hайн номууд болжо мүнхэрхэhөө гадна, хүүгэдэй литература байгуулхата үндэhэн арадайнгаа фольклорой баялиг материалда хандаха hайн үүсхэлэй түрүүшын ашагта туршалга болоно.

Иимэ дээрэhээ арадай фольклорые хүүгэдэй номдо зүбөөр ба шадабаритайгаар хэрэглэхэбэл, тэдэ номууд хүүгэдтэ hонирхогдон абтажа, тэдэндэ ойлгомжотой ба ойро байхаhаа гадна, тэдэнэрэй түрэл арадай эртэ урдынь байдалые шудалан ойлгохо ябадалдаа ехэхэн туhатай байхань hэжэггүй.

Үни урда сагhаа хойшо эблэршэгүйгөөр хабирсалдан ерэhэн ангиин тэмсэлые зүбөөр ойлгохо үнэншэгдэхэ hайнууд ба шадажа бэшэгдэhэн номууд хүүгэдтэ туhалха юм. Алдар габьяата, сууta баатарнуудые ба тэдэнэй дайнай илалта болон тэдэнэрэй буурашагүй үсэд шанга зоригые магтан дууладаhан зохёолнууд манай хүүгэдэй Эхэ оронДоо ба арад зондоо дуралха ябадалдань бата дүгы болохо юм.

Манай бурят арадай удха маягаараа баялиг үргэн ехэ фольклорой гүн далай манай уранзохёолшодой зохёолнуудта багаар ба ехэнхидээ шадабаригүйгөөр хэрэглэгдэнэ. Энэ ябадал хүүгэдэй номууд дээрэ илангаяа элихэн илгаран харагдана.

Хүүгэдтэ hайн hайн номуудые олоор зохёохо ба гоё hайханаар хэблэн гаргаха үргэн ехэ аргаболожын бидэндэ байбашье, мүнөө манай хүүгэдүүд үсөөхэн номуудтай байhан зандаа.

Бурят хэлэн дээрэ хүүгэдтэ зорюулагдажа хэблэгдэhэн номуудай удха найруулга ба шэмэглэлгэ ехэнхидээ hаланаар, шанар муутайгаар дүүргэгдэhэн байха байна.

Бурят-Монголой гүрэнэй хэблэлээр хүүгэдтэ зорюулагдажа «Абын ангууша хүбүүхэй» гэhэн эрдэнтэ поэт Хоца Намсараевай ном hаяхан хэблэгдэн тараагдаба.

hаяхан гараhан энэ ном удха сюжедээрээ ба үгэ найруулгынгаа талаар энээнhээ урда хэблэгдэн гарадаг номуудhаа hайн тээшээ илгархагүй байхаhаа гадна, доторо хэдэн бодото дутуунуудтай гэбэл зохино.

Энэ номой гол герой болохо «13 наhатай, аляа зантай хүбүүхэй» ангууша эсэгынгээ буу зэбсэг абажа «Хүрин мориндоо мордожо, хүхэ нохойгоо дахуулжа» ангуурида гарана.

13 наhатай хүбүүнэй ангуурида дуратай байгаад, ойдо ошоhонь гайхалтай бэшэ, харин ойн эзэн хэбтэhэн хүсэтэ ехэ баабгайе дашье бэлэхэнээр тэрэ хүбүүнэй алахань гайхалтай.

Бэрхэ гэжэ бэедээ найдаhан, нилээд ехэ дүршэл мэргэжэлтэй болоhон ба ангай хоро мэхэ, аяг зан мэдэхэ агнуушадай тусхай бэлэдхэлтэй зорижо аладаг ангые 13 наhатай хүбүүн ямаршье бэлэдхэлгүй, ямаршье зоборигүйгөөр алажа шадана. Энэ уншагшадта этигэшэгүй ба энеэдтэй байна.

«Абын ангууша хүбүүхэйе» Лермонтовэй зохёоhон «Мцыри» поэмын гү, али Пушкинай «Кавказай олзо хүн» гэhэн поэмануудай герой шэнги романтическа геройе тооложо болохо гү? Үгы. Энэ романтическа герой ябашье болохоёгүй. Романтическа геройе илгаруулан онсолдог түсэгаар шанарнууд «Абын ангууша хүбүүхэйе» харагданагүй. Юуниэб гэхэдэ, романтическа герой болбол өөрынгөө баабгайе үнсэгдэхэ гарай хүсөөр бэшэ, харин сэдьхэл сэжэ, ухаан бодолойнгоо уран хурдаар, зоригон зоригойнтоо гоё hайханаар илгардаг. Романтическа герой юрэ бусын диилдэшэгүй ехэ хара хүсэнэй урдаhаа шармайн тэмсэдэг юм.

Шадажа бэшэгдэhэн революционно романтикын мүнөө үеын уншагшадта hонирхогдодог ба сэгнэгдэдэгшье hаань, үнэн байдалые байhан хэлбэри янзадань ойлгомжотойгоор ба историческэ хүгжэлтынь зүб замдань харуулhан зохёол хамагhаа шухала. Мүнөө романтизмын түлэг үе паhан барагдан дүүрэжэ, тэрээнэй hуурида социалистическэ реализм бэхижэн мандажа байна.

«Абын агнууша хүбүүхэйн» реалистическэ образ болжо шадаагүйнь элирхэйлэлтэгүй эли. Юуниэб гэхэдэ, реалистическэ зохёолой герой юрын хүнэй хэдэг гү, хэжэ боломоор хэрэг ажал үйлэдэдэг. Хүндэ байдаг шанарнуудтай, уншагшадта үнэншэгдэхэ—иимэл hаа реалистическэ образ болохо юм. 13 наhатай хүбүүн баабгайе үнсэгдэжэ алаба гэжэ хэлэхэдэ тэрээндэ этигэхэ үнэншэхэ зэн хаанашье байхагүй бээз.

Тэрээнhээ гадна, автор болбол энэ номойнгоо геройе тон лэ гансахан талаhаань харуулаа. Тэрээнэй айха түбэгшэхэ, энхэрхэ хайрлаха ба алдуу эндүү хэхэ г. м. хүндэ саг үргэлжэ харагдадаг шанарнууд үгэ харагданагүй. Харин гансал омгорхохо баясаха гү, али алаха хюдаха буудахаяа хүсэдэг шанарынь харагдана. Иимэ дээрэhээ энэ зохёолой герой арадай аман зохёол фольклорhоо ехэхэн холодоно.

Ямаршье арадай аман зохёол фольклорой геройнуудай илгаран hайшаагдадаг талань юун бэ гэбэл, тэдэнэй сэдьхэл hаналые бүхы олон талаhаань харуулагдаhан байдаг. Тиимэhээ аман зохёолой (фольклорой) геройнууд арад зондо ойро ба арад зоной оюун сэдьхэлэй үхэлгүй мүнхэ хүнэhэн болжо шададаг.

Тэрэ хүбүүн ойдо ороод ябахадаа айлшанда дуратай ба аягтай сэсэн, хөөрэхэн бишихан хэрмые хайрагүй буудан унагааханъ хүүгэдтэ hайшаагдахагүй. Юуниэб гэхэдэ, ямаршье фольклорой ба hайн hайн хүүгэдэй номуудай геройнууд ядуу дорой ба бага бишихан амитадые хайрлан даладаhан байдаг. Энэ дэмы талаар бэшэ.

Мүн энэ ном дотор «аляа», «холишэрхон» гэхэ мэтэ үгэнүүд ороhон байна. Иимэ үгэнүүдээр 13 наhатай хүбүүнэй аяг зантые харуулжа бэшэхэ ябадал хүүгэдэй ном бэшэhэн зохёолшодо алдуутай хэрэг. Эдэ үгэнүүд архиша айдар, hальхай ябадалтай зониие харуулhан үгэнүүд.

Эдэ бүгэдэнhөө хаража үзэхэдэ энэ номой герой романтическа гү, али реалистическа герой болжо шадахагүйнөө гадна, эпическа-фольклорой геройшье болжо шадаагүй. Хэрбээ арад зондо hайшаагдахаа, арад зоной арюун хэрэгэй түлөө шармайн оролдоггүй геройтой онсо тэдэ илгарhан образгүй хүүгэдэй хүмүүжэл болбосорхо ябадалда hаа, тэдэ номуудай туhагүй байхань элитэ.

Иимэ дээрэhээ энэ ном түргэбшэ яарууrаар, нэгэтэл hанагдаhан сюжедээр, олон дутуунуудтайгаар бэшэгдэhэн гэхэдэ тааралта. Энэ номые хинан шалгаhан харюусалгата редактор Б. Санжин өөрынгөө хүдэлмэридэ тон хайша хэрэгээр, харюусалгагүйгөөр хандаба. Энэнь, манай хүүгэдэй хуулита эрилтэдэ хүндэтэйгөөр хандаагүй хэрэг гэжэ харахада болоно.

Манай хүүгэдүүд тобшо хураангы формотой, hонирхолтой ба дүүргэнги сюжедтэй, тэдэнэрэй асуудалнуудта эсэслүүлэн харюусаhан, тэдэнэрэй сэдьхэл зүрхэ хүдэлгэн уяраажа шадаха—иимэл номуудые хүлеэнэ. Хүүгэдэй эрилтые шагнажа шадаха гээшэ зохёолшодто ба хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэдтэ айхабтар шухала хэрэг.

Пролетарска агуу ехэ уранзохёолшо А. М. Горький өөрөө хүүгэдтэ хамагhаа урид hанагдаха зохёолшонь байхаhаа гадна, хүүгэдэй эрилтэнүүдые бүлтанhаа урид ба бүлганhаа зүбөөр ойлгожо, тэдэнэрэй үнэн эрилтые хүсэд дүүрэн хангадаг, хангахын түлөө хамагhаа ехээр оролдодог байгаа.

А. М. Горький өөрынгөө буурашагүй үсэд шанга оролдолго хэшээлээр ба өөрынгөө үдэр үдэрэй абтай халуун ударидалта туhаламжаар нилээд олохон hайнууд номуудые харин хэлэнhээ оршуулалсаhан, бэшэлсэhэн ба хэблэн тунхаглалсаhан байна.

Энэ хадаа олондо алдаршаhан агуу ехэ уранзохёолшодой хүүгэдэй номдо айхабтар ехээр hанаалаа табидагые, тэдэнэрэй бага наhатай хүүгэдтэ эсэгын урин халуун зүрхөөр энхэрэн дуралдагыень дахяад элирхэйлэн hануулна.

Ерэхэ сагай байдалые зохёон байгуулха манай хүүгэдүүд советскэ арадуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай алдарта геройнууд тухай hайн hайн номуудые хүлеэжэ байна. Агуу түрэл Эхэ оронДоо ами бэеэ үгэhэн Советскэ Союзай Геройнууд Зоя Космодемьянская ба Лиза Чайкина гэгшэдэй тухай уншахаяа хүсэнэд.

Илалтата баатар Улаан Армиин буу зэбсэг, элеэ хэюлоор хангаха ябадалда баатаршалга гаргажа, ехэшүүлээр тэнтэй хүдэлhэн советскэ бага наhатай хүүгэдүүд Верховно Главнокомандалагша агуу ехэ Сталинhаа үндэр сайшаалтэ абаhан байна. Вождиингоо ноябриин 6-да хэлэhэн түүхэтэ элидхэлдэ магтагдаhан советскэ арадай героическа эхэнэрэй ба залуушуулай образые харуулhан номууд манай хүүгэдтэ хэрэгтэй.

Гансахан лэ үнлэр шанартай, удха найруулга ба образуулгаараа дүүрэнги, олон талаhаань бодожо үзэжэ бэшэгдэhэн номууд манай хүүгэдэй сталинска нарата үсэлн үнэнтэ хүнүүд болоходонь туhалха байна.

Чимит ЦЫДЕНДАМБАЕВ.

ХИЛЫН СААНА

Номгон далай дээрэхи дайн

ЛОНДОН, мартын 22. (ТАСС). Номгон далайн баруун-урдахи хубида байhан союзнигуудай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй нэгэдэмэл командованиин штаб болбол американска сэрэгүүд Панай-Плэйн аралай главна город эзэлэн абhаниие мэдээсэбэ гэжэ Рейтер агентство дамжуулна. Тус арал дээрэ японецуудай эмхитэй эсэргүүсэлтэ зогсобо.

Лусон арал дээрэ американска сэрэгүүд тэрэнэй баруун эрье урагшаа дабшажа Сан-Фернандо портдо хүрэбэ. Манилаhаа зүүн гээр американецууд японтэнэй хамгаалгын линиие усадхаха ябадалаа дүүргэбэ.

Минданао арал дээрэ американска частьнууд японецуудай контратакые сухарюулан сохёод урагшаа дабшаба. Даваода (Минданао арал) американска самолёдууд японско уhан доогуур ябадаг хоёр багахан онгосонуудые шэнгээhэн ба Амояда (Китай) ойрохон японскэ судиын карабнуудые добтолжо, хоёр экспортна сумпануудые ба 6.000 тонн уhа түрихэ хэмжээтэй транспортые шэнгээhэн байна.

ВАШИНГТОН, мартын ... (ТАСС). США-гэй Номгон далайн флодой мэдээсэхэнь хадаа американска авиаци Бонин, Курильска, Уэйк болон Ян аралнууд дээрэ добтолго хэбэ.

КЕНИГСБЕРГДЭ ҮЛЭСХЭЛЭН БУНТ БОЛОЖО БАЙНА

СТОКГОЛЬМ, мартын ... (ТАСС). «Стокгольмс тиднинген» гэжэ шведскэ газетын мэдээсэхэнь хадаа hүүлэй үедэ Кенигсбергдэ эдеэ хоолой талаар ... гаха ябадал айхабтар ехээр ...даба. Арад зондо үгтэхэ хилеэнэй нормо 50 грамм хүртэ доошоо ороhоhоо гадна, бусад эдеэ хоолой зүйлнүүд оройдоо үгтэхэеэ болёо. Газетэнүүдэй ... дээсэhэнэй ёhоор, город соо ү... хэлэнэй бунтнууд болжо бай...

«ДЕЙЛИ ТЕЛЕГРАФ ЭНД-МОРНИНГ ПОСТ» ФИНЛЯН... ДАХИ БАЙДАЛ ТУХАЙ БЭШ...

ЛОНДОН. (ТАСС). «Дели телеграф энд-Мэрнинг Пост» бол... Финляндидахи байдал ту... өөрынгөө Стокгольмско корреспондентын бэшэгые тунхаглан... Финляндида Союзна Хиналтын Комиссиин ерэhэнэй hүүл... финскэ дээдэ администраци... манска үзэлтэй хүнүүдhээ с... лэгдэбэ, гэбэшье «нэгэдэхи э... да ба подвал соогуур ... урда байhан—Финляндиин хуби з... Гитлертэй холбоhон финн... үшөө hүүhаар» гэжэ корреспондент бэшэнэ. Рюти болон Т... нерай үзэлтэй хүнүүд администрациин дунда харюусалгатай үүргануудые үшөө даhаар, финляндиин армиин командованиин дунда германска үзэлтэй хүнүүд тэрэ тоодо Германитай союз ... гуулха гэhэн үүсхэлые гаргадай нэгэн болохо генерал Э... ман бии.

Харюусалгата редактор Ц. Г. ГАЛСАНОВ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. ТЕЛЕФОНЫ: ответ. редактора—26. АТС—180; зам. ответ. редактора—7-89; ответ. секретаря—3-23. отделов: партийной жизни и промышленности—7-89; сельского хозяйства—6-03, писем переводов—6-03 (2 зв.); об'явлений—2-62 (2 зв.).

Н—00317. Типография Государственного газетного издательства при СНК БМАССР. Тираж 5500.